

TISKOVÁ ZPRÁVA

Aktuální stav projektu Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv (směrem k ustavení Národní lidskoprávní instituce v ČR)

stav k 31. srpnu 2022

Čtyřletý projekt, který započal 1. 1. 2020, je nyní za polovinou realizace, veřejnost jsme informovali zahajovací tiskovou konferencí v lednu 2020. Cílem projektu je díky personálnímu posílení sekce právní i sekretariátu veřejného ochránce práv zvýšit ochranu práv osob, které spadají pod mandát ochránce, zejména zranitelných skupin jako dětí a mladistvých a obětí špatného zacházení a diskriminace. Samotný projekt obsahuje velké množství aktivit, které je možné pro lepší uchopení jeho podstaty rozdělit na šest tematických oblastí. Projekt bude pokračovat až do 31. 12. 2023.

1. Analýza výstupů ochránce z lidskoprávní a ústavněprávní perspektivy

Uskutečnili jsme dvě interní školení pro právníky a právníčky Kanceláře týkající se lidskoprávní a ústavněprávní perspektivy v práci Kanceláře veřejného ochránce práv. První školení se v červenci 2020 zaměřilo na téma Ústavněprávní a lidskoprávní perspektiva v práci KVOP: posílení lidskoprávní argumentace KVOP, druhé školení proběhlo v prosinci 2021 na téma Lidská práva v KVOP: posílení argumentace a spolupráce.

V součinnosti s odborníky z oblasti ústavního práva a z oblasti lidských práv Kanceláře jsme zpracovali bezmála tři desítky materiálů v podobě připomínek ochránce v legislativním procesu s lidskoprávním přesahem, kapitol čtvrtletních zpráv o činnosti ochránce pro Poslaneckou sněmovnu, sankčních materiálů směřovaných vládě (o nedosažení nápravy zjištěného pochybení úřadu) či podání ochránce Ústavnímu soudu.

2. Vybudování partnerství s norskou národní lidskoprávní institucí

Vzhledem k neexistenci praktických zkušeností s výkonem širokého mandátu národní lidskoprávní instituce (NHRI) navázala Kancelář spolupráci s norskou NHRI, aby načerpala potřebné know-how. V rámci vybudovaného partnerství jsme uskutečnili dvě setkání. Vzhledem k celosvětové pandemii jsme první návštěvu pojali jako on-line třídní setkání v říjnu 2021. V červnu 2022 jsme uskutečnili třídní fyzickou návštěvu u norského partnera. Intenzivní setkání uskutečněné prezenčně navázalo na všeobecné poznatky získané během předešlého praktického workshopu v on-line formě. Identifikována byla především témata z oblastí relevantních ve vztahu k založení národní lidskoprávní instituce v ČR a k praktické implementaci jejích funkcí podle tzv. Pařížských principů (stanovujících předpoklady a regulujících fungování orgánů k prosazování a ochraně lidských práv) do činnosti Kanceláře.

V rámci vymezených tematických celků byla pozornost zaměřena i na získání hlubšího povědomí a praktických zkušeností z každodenního chodu norského partnera.

3. Realizace následných návštěv zařízení, kde se nachází nebo mohou nacházet osoby omezené na osobní svobodě

Důležitou částí procesu monitoringu zacházení s osobami omezenými na svobodě jsou následné návštěvy zařízení, v jejichž rámci dochází k ověření naplňování doporučení, která ochránce dříve adresoval zařízením. Pod hlavičkou projektu jsme navštívili doposud 10 zařízení, kde se nachází, nebo mohou nacházet osoby omezené na osobní svobodě. Ze všech uskutečněných návštěv zpracováváme zprávy, ve kterých se zaměřujeme na to, jak zařízení naplňují doporučení ochránce z prvotních návštěv. Samotné kompletní zfinalizování zprávy z následné návštěvy zařízení a následující vypořádání připomínek s navštíveným zařízením je dlouhodobý, několikaměsíční proces. V jeho závěru zprávu zveřejníme v databázi stanovisek ochránce ESO. Aktuálně máme v rámci projektu zveřejněnou [jednu závěrečnou zprávu](#).

V rámci prevence mučení, krutého, nelidského, ponižujícího zacházení nebo trestání a jiného špatného zacházení jsme zrealizovali osvětové aktivity prostřednictvím 9 seminářů a proškolili 152 účastníků. Tématy byly například poznatky ze systematických návštěv zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, dále poznatky z návštěv školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, problémy současné koncepce ústavní a ochranné výchovy, systém péče o děti se závislostí na návykových látkách, participace dítěte na rozhodování souvisejícím s jeho umístěním na psychiatrii, zacházení s transgender dětmi při jejich hospitalizaci, či poznatky ochránce k výkonu vazby.

Prevence mučení, krutého, nelidského, ponižujícího zacházení nebo trestání a jiného špatného zacházení jsme posílili i tím, že jsme pro interní potřeby Kanceláře vypracovali podrobný manuál pro provádění následných návštěv zařízení a také jsme komplexně uchopili systém pro vyhodnocování doporučení ochránce. Tento zpracovaný materiál nám umožňuje přehledně vyhodnotit, zda a do jaké míry byla přijata opatření ve všech navštívených zařízeních a vést efektivní navazující šetření.

4. Analýza stavu na poli ochrany ohrožených dětí a jejich rodin a podpory práv dětí

Na základě poznatků získaných z šetření a výzkumů jsme v rámci projektu vydali již **5 doporučení ochránce**: [ke kontaktům dítěte v pěstounské péči](#) nejen s rodiči, k otázce [deinstitucionalizace péče o děti, k účasti dítěte na rozhodování](#) o záležitostech související s jeho hospitalizací na psychiatrii, ve věci [zvýšení odměn pěstounům](#) na přechodnou dobu a ve věci [vyhledávání obecných pěstounů](#) a osvojitelů pro děti v pěstounské péči na přechodnou dobu (první část). Aktuálně dokončujeme druhé (následné) doporučení ve věci [vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů pro děti v pěstounské péči na přechodnou dobu](#). A pracujeme na výzkumné (dotazníkové) části šetření zahájeného z vlastní iniciativy ve věci kontaktů dětí s rodiči ve výkonu trestu odnětí svobody.

Od počátku projektu jsme uskutečnili 15 vzdělávacích setkání pro pracovníky v sociální oblasti a proškoliili na 400 účastníků. Vytvořili jsme tak platformu pro sdílení příkladů dobré praxe a diskusi nad problémy, se kterými se odborníci z praxe potýkají, a pro prezentování doporučení ochránce.

Také jsme se snažili zajistit lepší informovanost dětí o jejich právech a povinnostech a také o všem, co veřejný ochránce práv dělá a může dělat pro děti. Inovali dětský web <https://deti.ochrance.cz>, který je konečně responzivní a také přístupný i pro děti se zdravotním postižením. Web dostal novou grafickou podobu a postupně jej stále doplňujeme, upravujeme a zlepšujeme. Krom jiného web obsahuje i několik easy-to-read materiálů v grafické podobě vhodných pro dětského čtenáře.

Dalším osvětovým materiálem pro děti, který jsme v projektu zrealizovali, jsou vzdělávací videa série „Anička vloguje“ dostupná na [Youtube kanálu ochránce](#).

Uspořádali jsme pro děti soutěž o účast na historicky první konferenci určené přímo jim. Oslovili jsme děti, aby se svými kamarády a kamarádkami (např. ze třídy, školy, školního parlamentu či zájmového sdružení) jakýmkoliv kreativním způsobem zpracovali téma „Jak pomáhá ombudsman dětem“. Výsledkem mohlo být video, koláž z fotografií či obrázků, plakát, povídka, písnička nebo cokoli jiného. Do soutěže se zapojilo téměř 400 dětí z 33 základních škol a víceletých gymnázií z celé České republiky. Všechny příspěvky, které nám děti zaslaly, jsou vystaveny ve vestibulu a předsálí konferenčních sálů naší kanceláře v Brně. Výstava je volně přístupná veřejnosti. Vytvořili jsme zároveň [digitální verzi výstavy](#). První dětská konference se pak uskutečnila koncem školního roku. Kromě diskuze s ombudsmanem a jeho zástupkyní děti během dne tvořily, zkoušely a vymýšlely, kde všude mohou být aktivní, na koho se v případě problémů mohou obracet a jak jim může pomoci ombudsman. Nemohli jste být při tom? Záznam z konference si můžete prohlédnout a poslechnout na [Youtube kanálu ochránce](#) nebo v naší [fotoreportáži](#) či v [reportáži ČT:D](#).

5. Účinnější prosazování práva na rovné zacházení

Na základě poznatků získaných při monitorovací činnosti, v rámci níž ochránce systematicky sleduje naplňování práva na rovné zacházení v oblastech vzdělávání Romů, rovného odměňování žen a mužů a procesních otázkách, vydal ochránce dvě monitorovací zprávy, a to za roky [2020](#) a [2021](#).

V souvislosti s realizací práva na rovné zacházení jsme uskutečnili [výzkum Občané EU v ČR](#) a souběžně pracujeme na dalších čtyřech výzkumech z oblasti rovného přístupu k zaměstnání, bydlení, dále z oblasti dostupnosti veřejných budov a mapujeme taktéž proces deinstitucionalizace pobytových sociálních služeb v ČR.

Ve spojitosti s již zrealizovaným výzkumem Občané EU v ČR jsme identifikovali řadu zjištění, na která bylo třeba reagovat. Ochránce tak v návaznosti na výzkumná zjištění vydal [doporučení](#) pro úřady a územně samosprávné celky.

Další doporučení ochránce vydal v rámci poskytování metodické pomoci lidem, kteří se stali obětí diskriminace z důvodu [rodičovství na pracovním trhu](#).

V návaznosti na výsledek výzkumu Občané EU v ČR jsme uspořádali workshop, kde jsme cílovou skupinu, zástupce ministerstev a dalších úřadů, některých krajů a neziskových organizací pracujících s cizinci – občany EU, seznámili s výsledky výzkumu a doporučeními ochránce a diskutovali nad nimi s cílem možnosti realizace v praxi.

6. Monitorování práv lidí s postižením

V průběhu realizace projektu, byla ochránci svěřena nová působnost s lidskoprávním přesahem a tou je monitorování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. V rámci této své působnosti má ochránce systematicky sledovat, jakým způsobem naplňuje Česká republika závazky dané Úmluvou, upozorňovat ústřední orgány státu a dále také Výbor OSN pro práva lidí s postižením na případné systémové problémy.

Díky projektu se můžeme zaměřit na vybrané oblasti práv lidí s postižením. V kontextu práva na nezávislý způsob života mapujeme proces deinstitutionalizace v pobytových zařízeních sociálních služeb ústavního typu, rovněž vyhodnocujeme plány deinstitutionalizace v jednotlivých krajích a v neposlední řadě mapujeme také bariéry a přístupnost veřejných služeb v krajských městech. S cílem posílit informační přístupnost Kanceláře analyzujeme výstupy KVOP s cílem vytvořit interní metodiku přístupnosti.

S ohledem na fakt, že je potřeba v oblasti monitorování práv lidí s postižením sdílet zkušenosti a praxi s monitorovacími orgány jiných zemí, oslovili jsme zahraniční monitorovací orgány s žádostí o součinnost a možnost realizovat stáže několika právníkům Kanceláře.